

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران
مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران
معاونت پژوهش

عنوان :

بررسی تطبیقی آموزه های تربیتی سوره بقره و دعای هفدهم صحیفه سجادیه با تأکید بر شیطان شناسی

استاد راهنما :

سرکار خانم دکتر کیوان احسانی

نگارنده :

راضیه فرهادی فرد

سال تدوین

1403

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

حمد و سپاس، خدایی را سزا ست که آفریدگار زمین و آسمان است و روزی
دهنده بندگان است و شناسنده آشکار و نهان است و آمرزنده گناهان است، خدایی
که تیر حتمی قضایش را هیچ سپری نمی شکند و لطفش را پایانی نیست. بخشنده-
ای که سایه‌ی عطوفت و مهربانی‌اش بر سر خلق مستدام و پاینده است و درود بر
بهترین خلائق محمد بن عبدالله (صلی الله علیه و آله وسلم) که مهتر پیغامبران است و
گزیده خدای جهان است و آورنده فرقان است و بر یاران و عترت او اجمعین.

تقدیم به

تقدیم به سید عابدان ، پیشوای زاهدان ، زیور صالحان ، اسوه ی پرهیزکاران

امام مومنان ، حضرت سجاد علیه آلاف التحیه والثناء

تقدیر و تشکر

باتشکر از همه مسئولان و اساتیدی که در طول دوره ی تحصیل از چشمه ی علم و محبت آنها درس آموخته ام؛ به ویژه با قدردانی از زحمات بی دریغ پدر و مادر عزیزم که همواره دعای خیرشان مایه برکت زندگی من بوده است.

- 28- حویزی، عبدعلی بن جمعه، نور الثقلین، ج ۱، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ق.
- 29- خرّمشاهی، قوام الدین، «سوره بقره»، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، چاپ اول، تهران: ناشر ناهید، 1377.
- 30- خسرو پناه، عبدالحسین، جامعه ی علوی در نهج البلاغه، چاپ اول، قم: مرکز مطالعات و پژوهش های حوزه علمیه، 1380.
- 31- دستغیب، عبدالحسین، استغاثه، چاپ چهاردهم، قم: جامعه مدرسین حوزه های علمیه قم، 1386.
- 32- دلشاد تهرانی، مصطفی، سیری در تربیت اسلامی، چاپ اول، تهران: انتشارات خانه اندیشه جوان، 1376.
- 33- -----، موانع و مقتضیات تربیت در نهج البلاغه، چاپ دوم، تهران: انتشارات دریا، 1388.
- 34- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، چاپ دوم، تهران: دانشگاه تهران، 1377.
- 35- دیلمی، حسن بن ابی الحسن، ارشاد القلوب، ج ۱، قم: ناشر دارالشریف رضی، 1368.
- 36- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، ترجمه و تحقیق غلامرضا خسروی حسینی، ج ۴، چاپ دوم، تهران: انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۵.
- 37- رضایی اصفهانی، محمدعلی، منطق تفسیر قرآن، ج 5، قم: ناشر مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، 1392.
- 38- سفری بیلندی، زهرا، عوامل و موانع تربیت از منظر صحیفه سجادیه، فصلنامه تخصصی اسلام شناسی، 1390، شماره 56.
- 39- سیوطی، جلال الدین، الجامع الصغیر، ج ۱، بیروت: ناشر دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، بی تا.
- 40- شعیری، تاج الدین محمد بن محمد، جامع الاخبار، قم: ناشر حضرت عباس (ع)، 1392.
- 41- شکر، عبد العلّی، وسوسه شیطان و راهکارهای مقابله با آن در قرآن، فصلنامه پژوهشنامه معارف قرآنی، پاییز 1393، شماره 18.
- 42- شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، چاپ سوم، قم: مؤسسه آل البيت، 1384.

- 43- صادقی تهرانی، محمد؛ الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن، ج ۴، چاپ اول، تهران : ناشر
شکرانه، 1392.
- 44- صانعی، مهدی، پژوهشی در تعلیم و تربیت اسلامی، چاپ سوم، تهران: ناشر سناباد، 1380.
- 45- طباطبایی، سید محمد حسین، ترجمه المیزان فی تفسیر القرآن، مترجم: محمدباقر موسوی،
ج 14، تهران : مرکز نشر فرهنگی رجا، امیرکبیر، 1363.
- 46- طبرسی، فضل بن حسن، ترجمه مجمع البیان فی تفسیر القرآن، مترجم: احمدبهشتی، چاپ
هشتم، تهران : ناشر فراهانی، 1384.
- 47- -----، مکارم الاخلاق، چاپ دوم، تهران : نشر حبیب، 1386.
- 48- -----، ترجمه تفسیر جوامع الجامع، ترجمه احمد امیری شادمهری، با
مقدمه واعظ زاده خراسانی، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۷۴.
- 49- طبری، محمد بن جریر، جامع البیان فی تفسیر القرآن (تفسیر الطبری)، ج 1، چاپ اول،
بیروت: دار المعرفه، 1412 ق.
- 50- طیب، سید عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج 2، چاپ دوم، تهران: انتشارات
اسلام، ۱۳۷۸.
- 51- عبدالباقی، محمد فؤاد، المعجم المفهرس، قاهره: دارالحديث، 1408 ق.
- 52- عسکری، حسن بن عبدالله، الفروق فی اللغة، بیروت : ناشر دارالآفاق الجدیده، 1400 ق.
- 53- علوی، سید عادل؛ القول الرشید فی الاجتهاد و التقليد، ج 2، قم: کتابخانه عمومی آیت الله
مرعشی، 1380.
- 54- غزالی، محمد بن محمد، کیمیای سعادت، ج ۲، تهران: ناشر گنجینه، 1390
- 55- -----، احیاء علوم الدین، مترجم موید الدین محمد خوارزمی، ج ۳، تهران:
ناشر شرکت انتشارات علمی و فرهنگی (آموزش انقلاب اسلامی)، 1393.
- 56- فخر رازی، محمد بن عمر، التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، بیروت : ناشر دار احیاء التراث
العربی، 1420 ق.
- 57- فراهیدی، خلیل بن احمد، کتاب العین، ج 4، چاپ دوم، قم : نشر هجرت، 1410 ق.

- 58- فضل الله ، محمد حسين، تفسير من وحى القرآن ، ج 22 ، مؤلف حسن حكيم، بيروت: ناشر محبين، 1402 ق .
- 59- فيروزآبادی، شيخ نصر الهورینی (بی تا)، القاموس المحيط، بيروت : ناشر دارالکتب، 1995 ق.
- 60- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر؛ ج 2 ، چاپ اول ، قم: دارالهجره، 1372.
- 61- قرائتی، محسن، تفسیر نور، چاپ اول ، تهران : مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن ، 1388 .
- 62- قربانی لاهیجی، زین العابدین، جایگاه فرشته، شیطان، انسان و... در آفرینش، چاپ اول، تهران: ناشر سلار، 1391.
- 63- قرشی، سید علی اکبر، تفسیر احسن الحدیث، چاپ ششم ، تهران: نشر، بنیاد بعثت، ۱۳۷۰.
- 64- قطب سید، فی ظلال القرآن، مترجم مصطفی خرم دل، تهران: ناشر احسان، 1386.
- 65- قمی، عباس، سفینه البحار، مترجم هادی صلواتی، ج 5، تهران: ناشر نوید اسلام، 1393.
- 66- کلینی، محمد بن یعقوب ، اصول کافی، ترجمه سید جواد مصطفوی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اهل بیت علیهم السلام، 1385.
- 67- متقی هندی، علی بن حسام الدین، کنز العمال فی سنن الأقوال والأفعال، ج 7، تحقیق بکری حیانی ، گردآورنده: سقا، صفوه ، مؤسسه الرساله ، 1409 ق.
- 68- مجلسی، محمدباقر بن محمد تقی، بحارالانوار، چاپ چهارم ، تهران : ناشر دارالکتب الاسلامیه، 1387.
- 69- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی، قم : موسسه علمی فرهنگی درالحدیث ، 1386.
- 70- محمدی، حمید، صرف متوسطه، چاپ شصت و ششم ، قم: انتشارات دارالعلم، 1388.
- 71- مدرسی، محمد تقی، من هدی القرآن، ج 1، چاپ دوم، بیروت : ناشر دارالقاری، 1429 ق.
- 72- مدنی شیرازی، سید علی خان، ریاض السالکین فی شرح صحیفه سیدالساجدین، چاپ اول، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۳۵ ق.

- 73- مصباح یزدی ، محمدتقی ، به سوی او، تحقیق و ویرایش محمدمهدی نادری قمی ، ج ۱، چاپ ششم ، قم : موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی ره، بی تا.
- 74- مصطفوی ،حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۴ ، تهران: ناشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1376.
- 75- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار شهید مطهری، ج 1، چاپ بیستم ، تهران: انتشارات صدرا، 1395.
- 76- -----، آشنایی با قرآن، چاپ اول، تهران : انتشارات صدرا، 1377.
- 77- -----، تعلیم و تربیت در اسلام، چاپ بیست و هفتم، تهران: انتشارات صدرا، 1375.
- 78- مکارم شیرازی، ناصر ، تفسیر نمونه، چاپ سی و ششم ، تهران: انتشارات دارالکتب الاسلامیه ، 1374 .
- 79- -----، اخلاق در قرآن ، چاپ دوم ، قم : نسل جوان ، 1381 .
- 80- ملکوتی، محمدصادق ،خواستۀ خوبان، اصفهان : مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان .
- 81- ممدوحی کرمانشاهی، حسن، شرح شهود و شناخت، چاپ دوم ، قم: ناشر :بوستان کتاب، 1383.
- 82- موسوی خمینی، روح الله، شرح چهل حدیث، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۸ .
- 83- -----، شرح حدیث جنود عقل و جهل، چاپ هفتم ، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۲.
- 84- -----، صحیفه امام ره ، ج 18 ، چاپ سوم ، تهران : مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، 1379 .
- 85- موسوی خمینی، مصطفی ، ثلاث رسائل، ج ۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره ، 1376.
- 86- نراقی، احمد، معراج السعاده، ج ۱، چاپ پنجم ، قم : انتشارات قائم آل محمد، 1386.

- 87- نصیری، محمد، شیطان دشمن دیرینه انسان ، چاپ ششم ، تهران : کتابخانه و موسسه مطبوعاتی افتخاریان، 1351.
- 88- نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، چاپ هشتم ، قم: موسسه آل البيت(ع)، الاحیا التراث، 1366.
- 89- هاشمی رفسنجانی، علی اکبر، تفسیر راهنما، روشی نو در ارائه مفاهیم و موضوعات قرآنی، ج5، چاپ چهارم ، قم: ناشر موسسه بوستان کتاب، 1385.
- 90- یحیی بن عدی، ابوزکریا ، تهذیب الاخلاق ، مترجم صلاح الدین سلجوقی ، ج1، چاپ اول ، تهران : ناشر موسسه انتشارات عرفان، 1394.